

انواع بحر ها :

- الف) متحرک الراجکان: از تکرایک رکن و زحافات منشعب از آن ایجاد می شوند.
- ۱- فاعلاتن و زحافات: بحر رمل
  - ۲- مفاعیلن و زحافات: بحر هزج
  - ۳- مستعلن و زحافات: بحر رجز
  - ۴- فاعولن و زحافات: بحر متقارب
- رکن "مفعولات" دارای نام خاصی نیست و همیشه همراه با رکن های دیگر کاربری دارد.
- ب) مختلف الراجکان: از ترکیب دو رکن و زحافات منشعب از آن ها ایجاد می شوند.
- ۱- بحر مضارع } هزج + رمل + هزج + رمل ← مثنی
  - ۲- بحر مجتث } هزج + رمل + رجز + رمل ← مثنی
  - ۳- بحر منسرح } رجز + مفعولات + رجز + مفعولات ← مثنی
  - ۴- بحر سریع } رجز + رجز + مفعولات ← مسدس (همیشه مسدس)
  - ۵- بحر خفیف } رمل + رجز + رمل ← مسدس (همیشه مسدس)

گروه های اوزان:

- گروه ۱**
- ۱-۱- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مثنی سالم)
  - ۲-۱- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مثنی محذوف) (= مقصور))
- این وزن سومین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.
- گروه ۲**
- ۳-۱- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مسدس محذوف) (= مقصور))
  - ۱-۲- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مثنی مخبون)
  - ۲-۲- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مثنی مخبون محذوف) (= مقصور))
- این وزن چهارمین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.
- گروه ۳**
- ۳-۲- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (بحر رمل مسدس مخبون محذوف) (= مقصور))
  - ۱-۳- منعلن منعلن منعلن منعلن (بحر رجز مثنی مطوی)
  - ۲-۳- منعلن منعلن فاعلاتن فاعلاتن (بحر سریع مطوی مکشوف)
  - ۳-۳- منعلن فاعلاتن // منعلن فاعلاتن (بحر منسرح مثنی مطوی مکشوف).
- این وزن دوری است، در اوزان دوری بعد از نیم مصراع اول دو خط کوتاه مایل گذاشته می شود. هرگونه تکثیر بدون سوز گردآورده ممنوع است.
- گروه ۴**
- ۱-۴- منعلن مفاعیل مفاعیل مفاعیل (مستعلن مستعلن مستعلن مستعلن) (بحر هزج مثنی مخرب مکشوف محذوف)

تقسیم وزن هفتمین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.

- تقطیع اول به گوش عروضیان سستی به علت آشنایی و عادت مانوس است. توجه کنید که ملاک نام گذاری اوزان به بحر های مختلف تقطیع اول است، نه تقطیع دوم داخل پرانتزها، هرچه نظم هجاها را نشان می دهد.
- این وزن هفتمین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.
- ۲-۴- منعلن مفاعیل مفاعیل فعل (مستعلن مستعلن مستعلن فعل) (بحر هزج مثنی مخرب مکشوف مجبوب)
- این وزن ریاضی است.
- ۳-۴- منعلن مفاعیلن // منعلن مفاعیلن (مستعلن مفعولن // مستعلن مفعولن) (بحر هزج مثنی مخرب)
- گروه ۵**
- ۱-۵- منعلن فاعلات مفاعیل مفاعیل فاعلاتن (مستعلن مناعیل مستعلن فعل) (بحر مضارع مثنی مخرب مکشوف محذوف)
  - این وزن دومین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.
  - ۲-۵- منعلن فاعلات مفاعیلن (مستعلن مناعیل مفعولن) (بحر مضارع مسدس مخرب مکشوف)
  - ۳-۵- منعلن فاعلاتن // منعلن فاعلاتن (مستعلن مفعولن // مسدس مفعولن) (بحر مضارع مثنی مخرب)
- گروه ۶**
- ۱-۶- مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن (بحر هزج مثنی سالم)
  - این ششمین وزن پر کاربرد شعر فارسی است.
  - ۲-۶- مفاعیلن مفاعیلن مفعولن (بحر هزج مسدس محذوف)
- این وزن هشتمین وزن پر کاربرد شعر فارسی است البته بدون احتساب مثنوی ها.
- گروه ۷**
- ۱-۷- فاعولن فاعولن فاعولن فاعولن (بحر متقارب مثنی سالم)
  - ۲-۷- فاعولن فاعولن فاعولن فعل (بحر متقارب مثنی محذوف)
- کاربرد این وزن در مثنوی های حماسی بسیار است.
- گروه ۸**
- ۱-۸- مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن (بحر مجتث مثنی مخبون)
  - ۲-۸- مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن (بحر مجتث مثنی مخبون محذوف)
- این وزن پر کاربردترین وزن شعر فارسی است.
- گروه ۹**
- ۱-۹- منعلن مفاعیلن مفاعیلن (مستعلن فاعلاتن مستعلن) (بحر هزج مسدس مخرب مقبوض)
  - ۲-۹- منعلن مفاعیلن مفعولن (مستعلن فاعلاتن فع لن) (بحر هزج مسدس مخرب مقبوض محذوف)
- تک وزن ها:**
- ۱- مستعلن مستعلن مستعلن مستعلن (بحر رجز مثنی سالم)
  - ۲- فاعلات فاعلاتن فاعلات فاعلاتن (بحر رمل مثنی مشکول)
  - ۳- فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن (بحر خفیف مسدس مخبون محذوف)
  - ۴- منعلن فاعلات منعلن فع (بحر منسرح مثنی مطوی منحور)
  - ۵- منعلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن (بحر رجز مثنی مطوی مخبون)